

קשר סבתא

על הכורסה: אביבא, לוחמת שפספה את הכרזת המדינה בגלל עייפות ואת ההשבעה לצה"ל בגלל אלטלנה. ברגל ימין: פציעה מקליע שעשה היסטוריה. לא הרחק מכאן: בית בלי מדרגות ובלי פינות

במויאון הפלמ"ח הנהדר בתל-אביב מתנוססת תמונתה של קשרית בשם אביבא קרמו. בחורה יפה עטויה בכאפיה, שפופרת מכשיר הקשר לאחונה. אותה תמונה הופיעה ב'49 בכתבה שפרגנה לכוח הלחימה הנשי, תחת הכותרת "אנו הפלמ"ח". אלא שהקשרית הנמרצת לא הייתה מעולם בפלמ"ח, היא כבר לא קרמו, ואפילו אביבבה הפך לאחורונה לאביבא, מטעמי גימטרייה קטנה ("שבע הוא מספר חזק ביהדות").

הן היו ארבע חברות מפתחתקוה שהגיעו כאביב 48 לבסיס בתל-ליטוונסקי, הוא תל-השומר, והפכו מיד לקשריות. את הכרזת המדינה פספסה אביבא מרוב עייפות. "הייתי אודי משמרת לילה ארוכה, וברחת לישון", היא מסבירה. "שמחננו מאוד בהקמת המדינה, אבל האמת, היינו שקועות ביומיום". כשהגיע מועד השבעתן לצה"ל, הספינה אלטלנה עוד בעיה מול חופי תל-אביב. "אמרנו שכל זמן שיש מלחמת אוויר, אנחנו לא נשבעות", מספרת אביבא. השמועה על החיילות העיתונות התגלגלה למפקדה, הצעירות התבקשו לארוח אחר כבוד את הפציה ולעלות לרכב צבאי, שלקח אותן לבסיס גולני בגליל העליון. במשך עברה החטיבה כולה לדרום, שם צילמו עיתונאים מודמנים את הקשריות במהלך פעילות. כך נולדה תמונתה המיתולוגית של הלחמת הפלמ"ח שהייתה בכלל גולנצ'יקית. רבתית, ההיסטוריה נכתבת. רק קצת אחרת, מתברר.

היא נולדה בתל-אביב לנתן קרמו – קצין בכיר במגזר הבריטי, יליד העיר העתיקה; ולרבקה לבית סיימון, שהגיעה ארצה מסוקולנד ב'1919. משפחת סיימון ניסתה להתאקלם בארמות שקנתה בכרכור, אבל האווירה הכוליערית הקשתה על הבורגנים מאר-גברו. הם עברו לתל-אביב, שם שמעו על קצין יהודי מוכשר ששולט היטב בשלל שפות, בלי שיצא כלל מוארץ. שידוך לא רע לרבקה-לה. התפקידים המשתנים בשירות המגזר אלצו את המשפחה הצעירה לנודד, ואביבבה הקטנה נעקה פעם אחר פעם ממוסדות חינוך. "בין השאר גרנו בבתי הטמפלרים סמוך לנווה צדק", היא מספרת. "אבא הציע שאעבוד במשרה כשהוא משגיח עליי". מה זה משגיח? מסמן לה להעניף כל בחור שמתקרב. זה כמובן לא עוד לו, וכשהייתה בת 16 התפתח קשר בינה לבין אחד השוטרים. הבא המוטרד שלה אינה עם השירות לירושלים. כשהוא ברא שלם, ניגש השטר ללשכת הקצין, פתח עמו בדיון ודברים, הציג אקדח וירה. "אבא נפגעתם". "אבא נפגעתם בכתפו השמאלית", מספרת אביבא. "כשאני שמעתי על זה – גמרנו". השטר חזר אחריה עוד שנים, אבל הגדעה הכואבת סירבה לשמוע. בבית האירוע לא הוכר עוד מעולם.

חרף 48 היה קשה, הגשמים והשיטפונות יצרו בוץ שהגיע עד לברכיים. החיילות מגולגו ביקשה העברה מעוז לירושלים, שם גרו הוריה באותה העת. בסופו של נודדו היא הועברה לחטיבה 6 הירושלמית, וכך פגשה בתחילת '49 את דוד נתן. הוא הגיע לבסיס בגרנים אורחיים – נקודה לוכותו בעיני אביבא. בגרנים כמרים כבר לא עשו עליה רושם. הוא גם נראה אדם הגון, ולא רק לה. "דוד היה שרמנטי מאוד ואינטליגנט, דוד לו אינספור מחורות שם", אמרת המנצחת בהתרגשות. "הוא ממש חזר אחריי, ובאמת התקשרנו. ב'10.10.10 התחתנו בבית הוריו".

לזוג הציעה דירה נטושה בקטמון, אבל אביבא סירבה לה בתוקף. "כל קטמון הייתה אז רחוב חצי, הכרתי כל יריד ערבי שם; בפסח היינו מביאים להם מצות, ובאיסור הם היו מביאים לנו ביצים צבעוניות. כולם ברחו ב'48. אבל אני לא לוקחת

שום דבר של מישור אחר". אז הם עברו למאה שערים, "למרתף בניין שבו הובע שלי גרה. ארבע שנים מאוד שמחות". פעם אחת קראו לה "פריצת" בגלל אורך השרוולים. היא הניבה בהפתע סלים אל פני המגדפים, ומאו לא העירו לה יותר. לאביבא היה הכבוד המפוקפק להיות הפצועה הירושלמית הראשונה של מלחמת ששת הימים. "גרנו ברחוב חרל"פ. ביום שני בתשע בבוך אני שומעת יריח", היא נזכרת. "צתי להחזיר את הילדים מבית ספר. הירדנים ירו ממגדור מאר אליאס על כל ירושלים". אחד הכוזרים חדר לשוק הימנית שלה ויצא מהצד השני. "הגיע רכב ולקחו אותי מחד למד"א. מישור שם צעק 'פצועה ראשונה הגיעה', וכולם רצו אליי עם אלונקה. דוד היה מגויס שם כחובש. כשהוא ראה אותי, כולי דם – מיד התעלף. התחילו לצעוק: 'להביא עוד אלונקה', היא צוחקת.

זמן קצר אחרי שהובאה להרסה עייכרם, החלו להגיע לשם המוני פצועים. "מישהו אמר שכבשנו את בית-לחם", היא מספרת. "חשבתני שיש לי היות. ואז אמרים שכבשנו את חברון, ורמאללה, ושכם. החלטתי שאני מפנה מקום ללוחמים. מישור לקח אותי הביתה. נכנסתי למקלט שישבו בו אבי, אחותי והתינוק שלה. הם הופתעו שאני בחיים". את הימים שלאחר המלחמה היא מתארת כאירליה מחמצת. "היינו נוטעים לבר לשכם ולרמאללה. הייתה ירידה מדהימה משכם לבקעת הירדן, הכול מעיינות. גן עדן. אם היו ממשיכים ככה...", היא מנידה בראשה.

"אני חושבת שגם הערבים נהנו. אנשים באו מתל-אביב לעשות קניות בעיר העתיקה, ירושלים הייתה גן עדן. לדאבוננו הגרול עדיין לא פתרו את הבעיה של יצחק וישמעאל".

אחרי שעברו דירה ועוד דירה, הציעה אביבא שיבנו ביתם בשפלה. היא אהבה את הלחות, כן, לחות. "אני יבשה כמו קרטון, זה טוב לי", היא מסבירה, ואנחנו מכבדים את עמדתה השנויה במחלוקת אקלימית קשה. בסוף התפשרו על בית-זיזית. "אמרו לנו שיש משק 6,000 לירות. הסתכלנו אחד על השנייה – מאיפה נביא את הכסף?". בסוף הביאו ובנו את הבית בעצמם. "דוד אמר: את תטפלי בעניינים אדמיניסטרטיביים, אני אביא פועלים ואבנים גדולות". אז היא דאגה לרישיונות והוא התחיל לחפור יסודות. אביבא פנתה לאדריכל שיסייע בתכנון, אבל האיש סירב בנימוס. "ירושלים הייתה בתנופת בנייה מדהימה אחרי המלחמה, הוא היה עמוס". וכך יצא שאין פינה בבית שלא תכננו בעצמם. למעשה, אין פינה בבית, נקודה. "הבית כולו היה מעוגל. בית מקסים, הכול על קומה אחת – אין מדרגה אחת ולא פינה אחת. כל הילדים שלנו התחתנו בחצר, חתונות מדהימות".

המיוש עשורים העבירו בבית-זיזית, בקהילה רחבת קטנה בתוך יישוב חילוני. אנתוני יושבים סביב שולחן העבודה שלה. כאן היא סודת ותופרת. הצפירות מורישות האזניים מקולות הקידוח פועלים מרחוב הרב צבי יהודה, לא מפריעים לה. מה הביא אותה לקריית-משנה? הבית העגול כבר היה גדול מדי ודיק מדי. היא בדקה ריזר מוגן, אבל אז החליקה שם במקלחת ושברה את הירך. "הקב"א אמר לי: לא כדאי לך. אז באנו לירושלים. אני מרברת הרבה עם הקב"א".

שבש שנים היא כאן, מאז שהאלצהיימר של דוד החמיר. "זו קללה לכל המשפחה. חבל שהמוח פועל ככה. היה כל כך חכם, יכולתי לדבר איתו, להתייעץ איתו", היא נושמת עמוק. לפני שנה חצי הוא נפטר. את סלון הבית עריין חוצה חוט שהחזיק בימות השבעה מחיצת סרינים, לחלק את החדר בין גברים ונשים. היא ביקשה מהילדים להשאיר את החוט שם: "עוד יודקו לזו", היא מחייכת.

בינתיים היא נהנית מהחיים. מתמוגגת מהשכנים, עושה מה שטוב לה, משודרת מעברה ומכישולים. מה זה עושה לה, כשהיא רואה את ירושלים צומחת משני רחובות בקטמון וכמה שכונות קטנות, לצפיפות העירונית הקולנית של היום; נחת. "אנשים עושים עליה לארץ, עלייה לתל-אביב ומתל-אביב לירושלים, ומירושלים להר המוריה. משם רק יורדים. הגענו לזמנים האלו, ככה התחלת המשיה. ברוך השם".

”

כשאביבא, כרכות הוותיקים בבית-זיזית, ביקשה לארגן טיול לשומרון, אמרו לה: "לשטחים הכבושים?". היא לא ויתרה. "אמרת: 'לאמריקה אתם נוטעים? לאירופה? זה לפחות שלנו'. התביישו ובאו. מילאתי אוטובוס שלם, היה נהדר", היא מתמוגגת

”

לאביבא היה הכבוד המפוקפק להיות הפצועה הירושלמית הראשונה של מלחמת ששת הימים. "לקחו אותי מהר למד"א. מישהו שם צעק 'פצועה ראשונה הגיעה', וכולם רצו אליי עם אלונקה. דוד ראה אותי, כולי דם – מיד התעלף. התחילו לצעוק: 'להביא עוד אלונקה'".